

Samen slimmer met data

Versie: 1.0, 14 september 2020

Programma Informatievoorziening
Veiligheidsregio's 2020-2025

Veiligheidsberaad
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
www.veiligheidsberaad.nl
info@veiligheidsberaad.nl
026 355 24 99

Colofon

Opdrachtgever: Veiligheidsberaad
Contactpersoon: Guus Zijlstra
Titel: Samen slimmer met data, programma informatievoorziening
veiligheidsregio's 2020-2025
Datum: 14 september 2020
Status: Vastgesteld
Versie: 1.0
Redactie: Guus Zijlstra
Review: POI, RCDV, Veiligheidsregio's
Eindverantwoordelijk: Franc Weerwind, portefeuillehouder Informatievoorziening

Voorwoord

Voor u ligt het *Programma informatievoorziening veiligheidsregio's 2020-2025*. Met dit programma bepalen wij als veiligheidsregio's opnieuw onze gezamenlijke ambitie op informatievoorziening. Het verbinden van de digitale wereld en de fysieke wereld staat daarbij centraal. Ik licht het belang van dit programma en de samenhang met de huidige maatschappelijke vraagstukken graag aan u toe.

De hedendaagse 'ongekende crises' – zoals digitale ontwrichting, klimaatverandering en infectieziekten – vragen om een landelijk informatiebeeld en om snelle en adequate informatiedeling tussen veiligheidsregio's, crisispartners en Rijksoverheid. De Covid-19-crisis toont dit nadrukkelijk aan, maar dit was ook al te zien bij eerdere bovenregionale en landelijke crises, zoals de 112-uitval als gevolg van de KPN-storing, de boerenacties en het schietincident in Utrecht. En verder terug: een grote computerstoring op Schiphol, een cyberaanval die de Rotterdamse haven treft, grootschalige opvang van vluchtelingen, langdurige stroomuitval, Project X. In al deze gevallen is voor bestuurders en professionals binnen de algemene en functionele ketens van de crisisbeheersing een goede informatiepositie noodzakelijk. Deze informatie is nodig om in gezamenlijkheid afgewogen besluiten te kunnen nemen. De veiligheidsregio's hebben een wettelijke coördinerende rol in deze crisisbesluitvorming. Als portefeuillehouder Informatievoorziening van het Veiligheidsberaad geef ik daarom graag invulling aan het verder versterken van de informatievoorziening. Daarbij zoek ik nadrukkelijk de samenwerking met de directeurs veiligheidsregio, het Instituut Fysieke Veiligheid en alle structurele crisispartners.

De 25 veiligheidsregio's hebben in 2015 een eerste meerjarenprogramma informatievoorziening ontwikkeld, waarmee een goede basis is gelegd voor een landelijk informatiebeeld. Het resultaat hiervan biedt een goede basis voor doorontwikkeling. Met dit nieuwe programma voor de periode 2020-2025 worden de kansen van de informatietechnologie verder benut, met ook oog voor de risico's ervan. De focus van dit programma ligt op informatiegestuurd werken, informatieveiligheid en continuïteit van de eigen organisatie, anticiperen op digitale verstoringen, en samenwerken in ketens en netwerken van de veiligheidsregio's onderling en met hun (crisis)partners. Onze basisvoorziening houden we daarbij natuurlijk up-to-date.

Tegelijkertijd vergroot deze ontwikkeling onze afhankelijkheid van systemen. Met in achtname van de eigen regionale verantwoordelijkheid blijven we in dit programma daarom werken aan het op orde houden van de eigen processen en aan het minimaliseren van dreigingen en afhankelijkheden, bijvoorbeeld als het gaat om informatiebeveiliging. Aangezien we bij bovenregionale crises afhankelijk zijn van elkaars inzet, maar ook nu we in toenemende mate gebruik maken van landelijke systemen, is de betrouwbaarheid en veiligheid van de informatievoorziening een collectieve verantwoordelijkheid geworden.

Tenslotte wijs ik ook graag op het belang van data. Steeds meer data komen steeds sneller beschikbaar en worden steeds makkelijker gedeeld. De uitdaging is om de juiste informatie op het juiste moment voor de juiste personen beschikbaar te hebben. Achter die informatievoorziening gaat een hele (technische) wereld schuil. De vanzelfsprekendheid waarmee we

in ons dagelijks leven data delen is daarbij wellicht misleidend. Achter de schermen zijn ICT-voorzieningen essentieel om data te verzamelen, te bewerken, te analyseren en opnieuw te delen. Om dit mogelijk te maken is het van groot belang dat we als veiligheidsregio's (samen met onze partners) voortbouwen op het fundament dat in het vorige programma is neergezet en zorgen voor een informatievoorziening die robuust én toekomstbestendig is.

Nu dit programma er ligt begint het echte werk pas. Bij de totstandkoming van het programma is nadrukkelijk en intensief samengewerkt met de veiligheidsregio's. Ook voor de *uitvoering* van het programma is mijn oproep aan u – bestuurders en professionals – om uw eigen veiligheidsregio te stimuleren mee te werken aan de voorliggende opgaven en om daarbij coalities te vormen met andere veiligheidsregio's en crisispartners. Op die manier wordt het programma informatievoorziening een landelijk succes, vanuit een regionale motivatie. Met als bovenliggend doel: bijdragen aan een veilig en weerbaar Nederland.

F.M. Weerwind

Portefeuillehouder Informatievoorziening van het Veiligheidsberaad

Almere, 25 augustus 2020

Samenvatting

De veiligheidsregio's hebben hun ambitie voor de verdere ontwikkeling van de gezamenlijke informatievoorziening voor de komende vijf jaar opgesteld. Verbinding tussen de digitale wereld en de fysieke wereld staat daarbij centraal. De focus ligt op vraagstukken op het gebied van informatiegestuurd werken, informatieveiligheid en cyberverstoringen, en gegevensuitwisseling tussen alle veiligheidsregio's onderling én met hun (crisis)partners. Het Programma Overleg Informatievoorziening (POI) onderschrijft deze ambitie en de gezamenlijk te bereiken doelen en heeft hiervoor het voorliggende programma ontwikkeld.

"Het kan altijd slimmer. Informatievoorziening blijft een uitdaging. Blijven vragen en blijven zoeken naar de juiste data voor de juiste antwoorden. Werelden verbinden om oplossingen en verbeteringen te realiseren in hoe we als hulpverleners ons werk beter, veiliger en efficiënter kunnen doen." (Diemer Kransen, CIO veiligheidsregio's)

Ten tijde van schrijven van dit plan is Nederland – en de rest van de wereld – in de ban van de uitbraak van een nieuw coronavirus (Covid-19). Een pandemie die veel mensen en organisaties in het hart raakt. Deze wereldwijde, ongekende crisis vraagt ook veel van alle crisisorganisaties. Ondanks dat we letterlijk afstand moeten houden, moeten crisisteamen nauw samenwerken en verwachten inwoners van Nederland 24/7 betrouwbare informatie van de betrokken professionals. Dat kan alleen als de informatievoorziening op orde is. De coronacrisis laat zien dat we al tot heel veel in staat zijn, maar vraagt ook om nóg meer investeringen in digitale samenwerkingen en snelle en veilige gegevensuitwisseling. Een betere casus kan het Programma IV zich bijna niet wensen. Het toont de urgentie en de noodzaak voor landelijke samenwerking om dit soort crises, die zich van regiogrenzen niets aantrekken, te bestrijden.

Natuurlijk was dit besef er bij de veiligheidsregio's al veel langer. De behoefte om van elkaar te leren en samen te werken aan de belangrijke voorzieningen die alle veiligheidsregio's nodig hebben, is groot. Bij risicobeheersing betekent bijvoorbeeld de introductie van de Omgevingswet dat er op het gebied van informatievoorziening (het Digitaal Stelsel Omgevingswet) landelijk moet worden samengewerkt. Bij incidentbestrijding spelen vraagstukken rondom bovenregionale slagkracht en de inzet van specialistische (brandweer)teams is nagenoeg altijd regiogrens overstijgend. Landelijk georganiseerde ketenpartners verwachten ook steeds meer dat veiligheidsregio's één aanspreekpunt hebben en zich landelijk organiseren. Zo wordt ook toegewerkt naar tien gestandaardiseerde meldkamers waarbij de meldkamerfunctie van de 25 veiligheidsregio's een belangrijke schakel is in de informatievoorziening voor de incidentbestrijdingsketen.

Dit Programma Informatievoorziening is een uitwerking van de ambitie en de richting voor de gezamenlijke ontwikkeling van de informatievoorziening voor de veiligheidsregio's, in samenhang en in verbinding met de praktijk. De ambitie van het POI is om met dit Programma Informatievoorziening de fysieke en de digitale wereld beter met elkaar te verbinden door de IV-vraagstukken aan de organisatorische vraagstukken te koppelen en omgekeerd.

De ambitie van het POI is gericht op vier strategische thema's:

- > Informatiegestuurd werken;
- > Continuïteit van de eigen organisatie;
- > Samenwerken in ketens en netwerken;
- > Grondplaat (robuuste basisvoorziening).

De informatievoorziening die voor de invulling van deze thema's nodig is, omvat het realiseren van een robuuste infrastructuur, het verzamelen en beheren van relevante data, gezamenlijke definities en standaarden, en de inrichting van het dataverwerkingsproces en benodigde applicaties. Kort gezegd: alles wat nodig is om van data informatie te maken voor de professional die daardoor over de juiste kennis beschikt om betere diensten te kunnen verlenen.

Inhoud

	Samenvatting	5
1	Inleiding	8
1.1	Context	8
1.2	Aanleiding	9
1.3	Behoeftestelling	9
1.4	Strategische thema's	10
1.5	Aansluiting op regionale beleidsplannen	10
2	Visie	11
2.1	Visie op informatievoorziening	11
2.2	Het Programma IV	11
3	Doelen	13
3.1	Informatiegestuurd werken	13
3.2	Continuïteit	14
3.3	Samenwerken in ketens en netwerken	16
3.4	Grondplaat	17
4	Aanpak	20
4.1	Veranderstrategie	20
4.2	Experimenteren om van te leren	20
4.3	Werken in coalities	21
4.4	Borging, implementatie en batenrealisatie	22
4.5	Communicatiestrategie	23
4.6	Sturingsprincipes	23
5	Besturing en organisatie	25
5.1	Opdrachtgever en opdrachtnemer	25
5.2	Programmasturing	26
5.3	Samenwerkingsrollen	26
6	Middelen	27
6.1	Financieel	27
6.2	Financiering van beheer	27
7	Bijlagen	28
7.1	Belangrijkste gebruikte bronnen	28
7.2	Aanzet resultatenplanning	28
7.3	Beheerde informatiesystemen bij het IFV	30

1 Inleiding

1.1 Context

Er is een toename zichtbaar van dynamische, bovenregionale, onvoorspelbare risico's en complexe maatschappelijke vraagstukken die raken aan de vitale veiligheidsbelangen van Nederland. Een van die vraagstukken komt voort uit de sterk toegenomen afhankelijkheid van digitale systemen en de dreiging van verstoringen die daarmee gepaard gaat.

Digitalisering levert aan de ene kant een grote bijdrage aan het voorkomen, beperken en sneller afhandelen van incidenten, aan de veiligheid van hulpverleners ("wat treffen we op die locatie aan?"), aan het beperken van schade en slachtoffers ("wie kan zichzelf redden, waar moeten we als eerste hulp bieden?") en aan veiligheidsvraagstukken die we nu nog niet kunnen bedenken.

Maar er zit ook een keerzijde aan de digitalisering. De dreigingen die hieruit voortkomen zijn een bestuurlijk thema en staan hoog op iedere veiligheidsagenda. Ook de beleidsplannen van de veiligheidsregio's zijn gericht op de kansen en de bedreigingen die digitalisering met zich meebrengt. De regio's zijn zich aan het voorbereiden op hun rol bij cyberincidenten en investeren in het op orde hebben van hun eigen digitale continuïteit en weerbaarheid.

Ook op andere maatschappelijke ontwikkelingen wordt door de veiligheidsregio's geanticipeerd en veel van het nieuwe beleid dat hierop gericht is, wordt ondersteund met informatievoorziening. Zo zijn veiligheidsregio's meer en meer gericht op het samenwerken met partners die de algemene crisisbeheersing kunnen aanvullen met specifieke specialismen. Daarbij staat het maken van afspraken over het mogelijk maken van gegevensuitwisseling – veilig, liefst realtime en 24/7 beschikbaar – centraal. Zo wordt al toegewerkt naar tien gestandaardiseerde meldkamers waarbij de meldkamerfunctie van de 25 veiligheidsregio's een belangrijke schakel is in de informatievoorziening voor de incidentbestrijdingsketen. Daarnaast houdt de invoering van de nieuwe Omgevingswet de veiligheidsregio's bezig. De veiligheidsregio's gaan op een andere manier samenwerken met bevoegd gezagen. Dat betekent dat werkwijze en procedures aangepast moeten worden en er zijn ook consequenties voor de informatievoorziening. De aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is hiervoor een belangrijke stap. De Omgevingswet is daarmee een aanjager voor het zaakgericht werken, de vervanging of aanschaf van zaaksystemen en het gebruiken van nieuwe informatiebronnen.

De managementraden hebben als reactie op deze ontwikkelingen doelen gesteld waar ze de komende jaren gezamenlijk aan willen gaan werken. Om deze doelen te realiseren is er onder andere gezamenlijke informatievoorziening nodig. Het samenwerken op het gebied van informatievoorziening is mede daarom een taak die in de Wet veiligheidsregio's is vastgelegd.

1.2 Aanleiding

In juni 2015 heeft het Veiligheidsberaad het Programma Informatievoorziening 2015-2020 voor de veiligheidsregio's vastgesteld. Dit programma is door de veiligheidsregio's uitgevoerd met ondersteuning van het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV). Het POI is in 2015 ingesteld als gedelegeerd opdrachtgever namens het Veiligheidsberaad en heeft de afgelopen vijf jaar op de uitvoering van het programma gestuurd.

Het POI initieert (innovatieve) landelijke programma's, projecten en activiteiten om de regio's te ondersteunen bij het geven van invulling aan de geformuleerde ambitie/doelen en bewaakt de uitvoering hiervan met behulp van standaarden en architectuur. Dat doet het POI door IV-vragen te bundelen, landelijke voorzieningen te realiseren die aansluiten bij regionale voorzieningen en door samen ontwikkelprojecten uit te voeren in coalities van veiligheidsregio's.

Begin 2019 is er door het POI gekeken naar de afronding van de activiteiten van het huidige programma en welk vervolg hieraan gegeven zou moeten worden. Het POI heeft op basis van de ambitie van de veiligheidsregio's geconcludeerd dat de vraag naar nieuwe en betere informatievoorziening actueel blijft en is toegenomen.

De overdracht van het beheer van IV en ICT van de meldkamers naar de Landelijke Meldkamer Samenwerking (LMS) en het kunnen bijbenen van de technologische ontwikkelingen vragen ook om een gezamenlijke aanpak. De afgelopen jaren heeft de programmatische opzet zijn waarde bewezen om regio-overstijgende thema's in samenhang op te pakken. Een centrale aanpak op deze vaak meerjarige IV-thema's is nodig om de aansluiting op de verschillende agenda's te waarborgen. Het POI geeft daar met dit Programma Informatievoorziening voor de veiligheidsregio's invulling aan.

1.3 Behoeftestelling

Veiligheidsregio's werken al jaren samen aan landelijke informatievoorziening. Naast dat de Wet veiligheidsregio's dit voorschrijft¹, zien veiligheidsregio's zelf het belang in van een gezamenlijke informatiearchitectuur en het gezamenlijke beheer van essentiële informatiesystemen. Incidenten en crises (en de reactie daarop) houden zich immers niet aan regiogrenzen. Samenwerking is meer dan ooit een randvoorwaarde voor effectieve crisisbeheersing en incidentbestrijding en de voorbereiding daarop. Ketenpartners en inwoners van de veiligheidsregio's verwachten dat ook. Zij willen meer en sneller inzicht in de landelijke en regionale stand van zaken.

Kennis vermenigvuldigt zich door te delen. Een cliché, maar erg waar. Zeker kleinere regio's hebben behoefte om van elkaar te leren en samen te werken, want je bent samen zo sterk als de zwakste schakel. Samenwerking is dus in het belang van iedere regio. Bij die

¹ Wet veiligheidsregio's, artikel 22: De besturen van de veiligheidsregio's dragen gemeenschappelijk zorg voor de inrichting van een uniforme informatie- en communicatievoorziening, daaronder begrepen het vaststellen van de informatiebehoefte en het vaststellen van kaders, standaarden en kwaliteitseisen met het oog op de informatie-uitwisseling binnen en tussen de in artikel 10, onder i, bedoelde organisaties.

samenwerking en uitwisseling van kennis en expertise zijn structurele kwaliteitsverbeteringen en kostenbesparing leidende doelstellingen.

1.4 Strategische thema's

Het POI heeft de IV-ambities van de rijksoverheid, de gemeenten, het Veiligheidsberaad en van de verschillende managementraden geanalyseerd op de verbinding met informatievoorziening. Er zijn hieruit drie thema's voortgekomen, die de basis vormen voor de strategische doelen voor dit programma. Daarnaast heeft het POI aangegeven dat zij de ontwikkeling van een landelijke, robuuste ICT-basisvoorziening, 'de Grondplaat', als haar eigen opdracht ziet. De vier strategische thema's van het Programma Informatievoorziening veiligheidsregio's zijn daarmee:

- > Informatiegestuurd werken;
- > Continuïteit van de eigen organisatie;
- > Samenwerken in ketens en netwerken;
- > Grondplaat (robuuste basisvoorziening).

Deze strategische thema's worden in hoofdstuk 3 toegelicht en uitgewerkt naar strategische doelen voor dit programma, waarmee invulling gegeven wordt aan de ambitie op het gebied van de informatievoorziening voor de veiligheidsregio's.

1.5 Aansluiting op regionale beleidsplannen

Dit Programma IV is tot stand gekomen met inbreng van veel regionale medewerkers, is getoetst en aangescherpt in regioessies, programmaraden en managementraden. Daarmee is het programma optimaal aangesloten op de regionale behoeftestelling. De verwachting is dat de individuele regio's hun bijdrage aan de uitwerking van de landelijke doelen eenvoudig kunnen opnemen in het eigen regionale beleidsplan voor informatievoorziening en omgekeerd kunnen profiteren van dit programma.

"We doen nu veel op basis van onderbuikgevoelens. Dit programma helpt die gevoelens te onderbouwen. Dat levert waardevolle input op die ik kan gebruiken bij de verantwoording van onze plannen richting bestuurders." (Gert Jan Verhoeven, Veiligheidsregio Midden- en West Brabant)

2 Visie

2.1 Visie op informatievoorziening

'Nederland veiliger door het voorkomen en tegengaan van maatschappelijke ontwrichting' is het hoofddoel waar het Veiligheidsberaad voor staat. Informatievoorziening faciliteert bestuur, management en medewerkers van de veiligheidsregio's structureel bij de effectieve uitvoering en afstemming van hun taken, met behulp van een regionaal en landelijk samenhangende voorziening waarmee zij op ieder moment en op iedere plaats eenvoudig over informatie kunnen beschikken. Informatievoorziening is ook cruciaal met het oog op het verantwoorden van de taakuitvoering. Het doel van het Programma Informatievoorziening is het beter, robuust, beheersbaar en efficiënter beschikbaar maken van informatie via een infrastructuur, gegevensverzamelingen en applicaties, op basis van de referentie-architectuur (VeRA) die door de veiligheidsregio's is vastgesteld.

VeRA beschrijft de wijze waarop de informatievoorziening idealiter is ingericht, geeft de regio's een richtlijn voor de inrichting van de integrale informatiehuishouding, maakt efficiënte uitwisseling van gegevens mogelijk en stelt kaders voor de inrichting van de landelijke voorzieningen. In de visie van VeRA staan gegevenskoppelingen centraal. Gegevens worden eenmalig opgeslagen en meervoudig gebruikt. Uitwisseling van gegevens tussen gegevensbronnen en gebruikerstoepassingen vindt plaats middels webservices en conform afspraken over ordening en semantiek. Het verder uitwerken van deze visie betekent een focusverschuiving van applicaties naar gegevens. De koppelbaarheid van applicaties wordt minstens zo belangrijk als de functionaliteit die de applicatie biedt voor de eindgebruiker.

Informatievoorziening staat ten dienste van de primaire processen van de veiligheidsregio's. Het POI geeft middels het Programma IV invulling aan de ambitie van de veiligheidsregio's op het gebied van informatievoorziening.

Het Programma IV verbindt de fysieke veiligheidswereld met de digitale wereld en maakt de veiligheidsregio's autoriteit op het gebied van informatie voor incidentbestrijding, risicobeheersing en crisismanagement.

Het Programma IV levert hiervoor passende landelijke voorzieningen en aansluiting op specifiek regionale toepassingen.

2.2 Het Programma IV

De ambitie van het Programma IV is om samenhangend en doelmatig te sturen op de realisatie van een gemeenschappelijke en uniforme informatievoorziening, gericht op het ondersteunen van de primaire processen van de veiligheidsregio's. Dit doen we door de fysieke veiligheidswereld en de digitale wereld met elkaar te verbinden. De visie en ambitie

van het Programma IV zijn uitgewerkt in doelstellingen op geleide waarvan de komende vijf jaar projecten en activiteiten binnen de kaders van dit programma worden uitgevoerd.

Het Programma IV omvat de gemeenschappelijke activiteiten van (coalities van) de veiligheidsregio's op het gebied van de ontwikkeling van de informatievoorziening voor de veiligheidsregio's, die bijdragen aan het behalen van de gestelde doelen. Voorzieningen die in beheer zijn genomen, zoals de Landelijke Voorziening Crisisbeheersing (LVCb) en de basisvoorziening GEO maken geen onderdeel uit van het Programma IV.

Het Programma IV is bedoeld voor de veiligheidsregio's, waarbij de scope wordt bepaald door de taken die de Wet veiligheidsregio's beschrijft. Zo is het Programma IV dus wel bedoeld voor de GHOR, maar niet voor de GGD of RAV, die in sommige regio's onderdeel uitmaken van de organisatievorm van die veiligheidsregio's. Ook de informatievoorziening voor de meldkamerfunctie zoals deze voor brandweer en multidisciplinaire opschaling wordt ingevuld, valt binnen de scope van het Programma IV van de veiligheidsregio's.

3 Doelen

Het Programma IV is inhoudelijk gericht op vier strategische thema's, die door het POI zijn gevonden in overkoepelde beleidsplannen van de managementraden en het Veiligheidsberaad:

- > Informatiegestuurd werken;
- > Continuïteit van de eigen organisatie;
- > Samenwerken in ketens en netwerken;
- > Grondplaat (robuuste basisvoorziening).

Voor deze thema's zijn strategische doelen beschreven die met het formuleren van tactische doelen nader ingevuld zijn. Alle projecten en activiteiten die het Programma IV in de looptijd van dit programma zal aanpakken, dienen bij te dragen aan het halen van deze doelen.

3.1 Informatiegestuurd werken

Voor het thema Informatiegestuurd werken is het volgende strategische doel geformuleerd:

Het Programma Informatievoorziening zorgt voor integraal datagebruik in de veiligheidsregio en maakt een samenhangend geheel van de veiligheidsketen.

Het thema Informatiegestuurd werken komt in veel regionale beleidsplannen voor. Ook landelijk is dit thema actueel. De Ontwikkelagenda Veiligheidsregio's heeft informatiegestuurd werken als speerpunt beschreven. Dit programmadoel haakt ook aan bij ambitie van de Uitvoeringsagenda Brandweezorg op het gebied van Business Intelligence en past in de gezamenlijke ambitie om de meldkamerfunctie en VIC's door te ontwikkelen naar informatieknooppunten. Veel Veiligheidsregio's werken aan het inrichten van een Veiligheidsregio Informatie Centrum (VIC, ook andere namen en afkortingen worden gebruikt), om invulling te geven aan deze behoefte. Tevens is er onderbouwing van dit thema te vinden in enkele actuele politieke thema's, zoals vrijwilligheid en uitruk op maat. Ook het standpunt van het Veiligheidsberaad verzonden aan de evaluatiecommissie van de Wet veiligheidsregio's is nog interessant in deze context. Hierin wordt gesteld dat de informatiepositie van de veiligheidsregio's versterking behoeft, zodat tijdig kan worden voorbereid op mogelijke incidenten en crises. De huidige Coronacrisis onderschrijft dit heel duidelijk.

De concretere doelen die op dit thema zijn geformuleerd, luiden:

- > Inzicht in risico's, gedeeld actueel veiligheidsbeeld, om operationele inzet beter te kunnen plannen en richten. Aansluitend op de werkwijzen die regio's in een VIC vormgegeven;
- > Inzicht in paraatheid, prestaties en personeel, om op basis van evidence based kennis bij te kunnen sturen;

- > Inzicht in verminderd zelfredzamen, vanuit de GHOR, met een toegevoegde waarde voor (Brand)veilig Leven, om tijdens incidenten beter te kunnen prioriteren en anticiperen op hulpvragen;
- > Informatie voor handelingsperspectief hulpverleners en inwoners (inzicht in relevante informatiebronnen);
- > Basisniveau informatie-uitwisseling gemeenten, om de gemeentelijke crisisfuncties in iedere regio van de juiste gemeentelijke informatie te voorzien;
- > Grotere vaardigheden dataverwerking, om data via informatie om te zetten in kennis.
- > Inzicht in risicobeleving van inwoners;
- > Borging dat met de komst van de Omgevingswet de veiligheidsregio's de benodigde informatie beschikbaar hebben en geen informatie verloren gaat.

In de afgelopen periode 2015-2020 is reeds gewerkt aan diverse onderdelen die de basis vormen voor deze doelen:

- > Inrichting en landelijk gebruik van GEO-data vanuit de basisvoorziening GEO;
- > Landelijk ontsluiten van alle meldkamerdata (GMS) conform één uniform datamodel;
- > Inrichten landelijke BI-voorziening;
- > Ontwikkelen datamodellen voor de kernregistraties objecten, zaken, zorgcontinuïteit, incidenten en personeel;
- > Het ICT-Verkeersplein is ingericht, landelijk voorzieningen worden hierop gehost en regio's zijn hierop aangesloten;
- > Een pilot met het landelijk koppelvlak, informatiekoppelingen op het ICT-Verkeersplein;
- > Realisatie van een slimmevragenlijstapplicatie voor brandonderzoek;
- > Kennisdeling en -ontwikkeling inzake dashboards, AVG en informatiebeveiliging hebben tevens bijgedragen aan een uniforme en veilige omgeving om informatiegestuurd te kunnen werken.

Dit nieuwe programma maakt gebruik van deze producten en bouwt hierop voort.

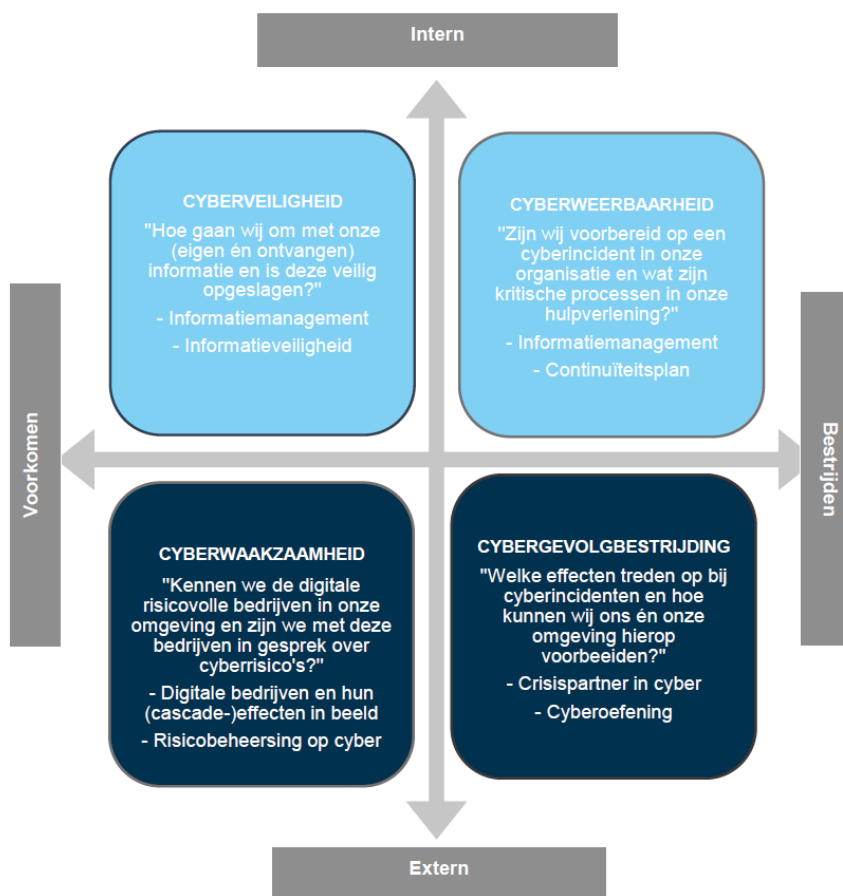
3.2 Continuïteit

Onze maatschappij digitaliseert in hoog tempo en dit brengt, naast kansen, ook nieuwe afhankelijkheden en risico's met zich mee. Van veiligheidsregio's wordt verwacht om samen met andere belanghebbenden te komen tot een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Partners hierbij zijn onder andere gemeenten, politie, provincies, omgevingsdiensten, waterschappen en het Rijk. In de steeds meer gedigitaliseerde wereld van nu is er een wederzijdse afhankelijkheid. Gedeelde data faciliteren deze samenwerking. Bij crisisbeheersing en rampen- en incidentbestrijding kan gedacht worden aan de gevolgen van een grootschalige digitale ontwrichting, een zogenoemde ongekende crisis. Digitale weerbaarheid (ook van de eigen informatievoorziening) is een belangrijk thema op de managementagenda's.

Op het thema Continuïteit is het volgende strategische doel geformuleerd:

Het Programma Informatievoorziening werkt aan het voorkomen van uitval van de eigen en gezamenlijke informatievoorziening en het voorbereiden op de gevolgen hiervan, en draagt bij aan het beperken van maatschappelijke ontwrichting door digitale verstoringen.

Bij digitale verstoringen wordt onderscheid gemaakt tussen de interne informatievoorziening van de veiligheidsregio's zelf en de crisisbeheersing naar aanleiding van digitale verstoringen. De RCDV heeft in 2019 de whitepaper "Digitale Ontwrichting en Cyber" vastgesteld waarin het hierna volgende schema is opgenomen. Dit geeft een indeling in de thema's die rondom cyber bij veiligheidsregio's spelen.

Bron: VR IJsselland

De afbakening voor het Programma IV betreft de twee lichtblauwe blokken, de interne informatievoorziening. In het programma is wel aandacht voor de afstemming op de activiteiten die in de andere vlakken ondernomen worden. Er is hiervoor een nauwe samenwerking met de werkgroep 'Digitale ontwrichting & Cyber' (opdrachtgever RCDV) waarbij de werkgroep vooral op de externe factoren uit het cyberkwadrant focust, met name op cybergevolgbestrijding en cyberwaakzaamheid. Daarnaast is het mogelijke effect onderkend die de investering in de interne bedrijfsvoering kan hebben op de cybergevolgbestrijding.

De concretere doelen die op dit thema zijn geformuleerd, luiden:

- > Continuïteit informatievoorziening van de meldkamer op orde (bijdragen i.s.m. LMS);
- > Inzicht in kwetsbaarheden eigen informatievoorziening middels een Information Sharing and Analysis Centre (ISAC) om hierop te kunnen anticiperen;
- > Werkbare oplossingen ten behoeve van redundantie, het managen van businesscontinuïteit;
- > Eigen informatiebeveiliging op orde. Van Basisline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) naar Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO);

- > Kennis en kunde cyberveiligheid en cyberweerbaarheid op niveau brengen en houden.

In de afgelopen periode 2015-2020 is reeds gewerkt aan/geïnvesteed in:

- > Informatieveiligheid: er is een vakgroep Informatieveiligheid ingericht die over meerdere DPIA's (Data Protection Impact Assessment) heeft geadviseerd;
- > Collegiale toetsing van regio's op het bestuurlijk vastgestelde te behalen niveau van de BIG;
- > Speerpunt informatieveiligheid uit Programma IV 2015-2020 verder uitbreiden;
- > Het in kaart brengen van ons netwerk en de ketenpartners in de fysieke veiligheid om wederzijdse afhankelijkheden in beeld te krijgen;
- > Inrichten van een gemeenschappelijk Identity & Acces platform zodat toegang tot de landelijke voorzieningen gecontroleerd plaatsvindt.

3.3 Samenwerken in ketens en netwerken

Veiligheidsregio's zijn netwerkorganisaties. De analyse van de visitaties van de veiligheidsregio's laat zien dat veiligheidsregio's deze netwerkrol steeds meer en steeds beter weten in te vullen. De Ontwikkelagenda van de veiligheidsregio's is ook gericht op het verbinden van partners, het bouwen aan vertrouwen en het verbinden van de functionele en algemene crisisbeheersingsorganisaties.

Op het thema Samenwerken in ketens is daarom het volgende strategische doel geformuleerd:

Het Programma Informatievoorziening zorgt ervoor dat veiligheidsregio's gezamenlijk een betrouwbare IV- speler in het netwerk met hun partners zijn.

Veiligheidsregio's werken met veel partners samen om de actuele risico's voor de fysieke leefomgeving in beeld te krijgen, zodat deze beter beheerst worden en incidentbestrijding veiliger en doelgerichter kan plaatsvinden. De focus hierbij ligt zowel op de gebouwde omgeving, als op kwetsbare groepen in de samenleving. Om samen te kunnen werken is een goede informatievoorziening noodzakelijk. Dat begint al bij de basis; een solide en veilige ICT-infrastructuur waarop de data vanuit verschillende bronnen naar de (afgesproken) afnemers worden 'verstuurd'. En het gaat om up-to-date en gebruikersvriendelijke applicaties die de primaire processen op de gewenste wijze ondersteunen, zodat de juiste informatie, op het juiste moment, op de juiste plek belandt en veiligheidsregio's en partners op hetzelfde moment over dezelfde informatie beschikken en daardoor effectief kunnen samenwerken. Hiervoor zal afstemming en aansluiting worden gezocht op de visie en beleidsvorming van de partners van de veiligheidsregio's, het ministerie, de partners in de meldkameromgeving en het innovatiespeelveld.

De concretere doelen die op dit thema zijn geformuleerd, luiden:

- > Aansluiting van de veiligheidsregio's op het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO);
- > Afspraken over gegevensuitwisseling met de relevante partners: standaardisatie van VR-gegevens en afspraken over definities en duiding;
- > Verbinding met andere VR-programma's en meldkamers, faciliteren van hun partnerrelaties met gegevensuitwisseling;

- > Versterking IV-samenwerking voor de dagdagelijkse en opgeschaalde acute zorg.

In de afgelopen periode 2015-2020 is reeds gewerkt aan de volgende activiteiten die hier een invulling aan geven:

- > Het in kaart brengen van het netwerk en de ketenpartners in de fysieke veiligheid;
- > Verbinding met andere VR-programma's op het gebied van IV, zoals de verbinding met het programma Netcentrisch Werken en het programma meldkamers en LMS (t.b.v. het koppelen van infrastructuur);
- > Gestandaardiseerde gegevens vanuit de veiligheidsregio's ontsluiten naar partners. Er is een start gemaakt met het Gegevenswoordenboek veiligheidsregio's en de ontwikkeling van het ICT-Verkeersplein en landelijk koppelvak, maar ook aan de doorontwikkeling van de VeRA Online, een randvoorwaarde voor dit doel;
- > Integraal datagebruik in het netwerk van partners. Zoals de ontwikkelingen rondom het breder gebruik van LCMS;
- > Afspraken over gegevensuitwisseling en duiding met de relevante partners. Uitwerken van gegevensstandaarden en datamodellen.

De activiteiten die vanuit het programma op dit doel worden ondernomen zullen altijd vraaggestuurd en in nauwe samenwerking met vertegenwoordigers vanuit de primaire processen zijn.

3.4 Grondplaat

Op het thema Grondplaat is het volgende strategische doel geformuleerd:

Het Programma Informatievoorziening werkt aan een solide, veilige, flexibele en samenhangende basisinformatievoorziening voor de toekomst.

De grondplaat bestaat uit zowel de referentie-architectuur (VeRA), de doelarchitectuur met bijbehorende realisatieprincipes (de invulling van de VeRA met techniek en systemen) als de landelijke IV/ICT-voorzieningen zonder specifieke gebruikersvraag. Onderdelen uit de grondplaat worden altijd voor het collectief uitgewerkt:

- > een gegevenswoordenboek;
- > kernregistraties en landelijke datasets (zoals Geo4OOV en het toekomstige datawarehouse);
- > landelijke standaarden;
- > en een landelijk koppelvak, dat draait op het ICT-Verkeersplein.

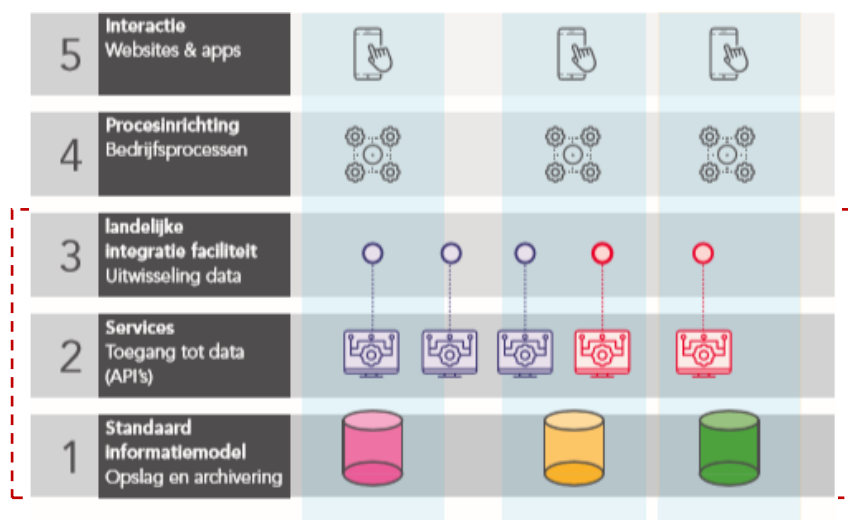
De Architectuurboard van de veiligheidsregio's heeft een voortrekkende rol in de uitwerking van de grondplaat. Hierbij zijn een aantal leidende principes genoemd. De grondplaat:

- > zorgt ervoor dat 'de basis op orde is';
- > is van en voor de 25 veiligheidsregio's;
- > is alles wat je doet voor een professionele informatievoorziening, zonder een specifieke gebruikersvraag.

Bij de uitwerking van de grondplaat wordt nauw aangesloten op de principes die de VNG heeft uitgewerkt in de "common ground" voor gemeenten. De "common ground" voor

gemeenten is ontstaan vanuit de behoefte om het stelsel van gegevensuitwisseling te vereenvoudigen, te voldoen aan de privacywetgeving en efficiënt om te gaan met data. Veiligheidsregio's vinden met het thema "grondplaat", als verlengd lokaal bestuur, aansluiting op het lokale gedachtegoed in de ontwikkeling van de informatievoorziening.

In de kern gaat het bij 'de grondplaat' om een hervorming van de informatievoorziening van de veiligheidsregio's, door op een andere manier om te gaan met gegevens en architectuur. Data wordt losgekoppeld van werkprocessen en applicaties. Data wordt bevraagd bij de bron, in plaats van ze veelvuldig te kopiëren en op te slaan. Daarbij horen architectuurprincipes als regie op eigen gegevens, het volgen van standaarden en data bevragen bij de bron. De focus van 'de grondplaat' ligt hier vooral op de onderste 3 lagen van het 5-lagen model uit Common Ground (zie afbeelding).

De concretere doelen die op dit thema zijn geformuleerd, luiden:

- > Landelijke basis IV/ICT die noodzakelijk is om samen te kunnen werken, verder opbouwen;
- > Gezamenlijk basisniveau voor de regio's om aan te kunnen sluiten;
- > Ethische en juridische aspecten van datagebruik regelen en databewustzijn van medewerkers stimuleren;
- > Eigenaarschap beleggen en beheer inrichten (landelijk en regionaal);
- > Architectuur en kernregistraties uitwerken;
- > Ondersteuning implementatie basisniveau in de regio's leveren;
- > Voorbereiden op de introductie van een missiekritisch mobiel breedbandnetwerk ('mobiel ICT verkeersplein').

In de afgelopen periode 2015-2020 is reeds gewerkt aan/geïnvesteed in:

- > Landelijke GEO-basisvoorziening (Geo4OOV), geo-informatie voor diverse gebruiksdoelen;
- > ICT-Verkeersplein implementatie, proeven met informatiekoppelvlakken en nieuwe diensten;
- > Ontwikkeling en implementatie van een aantal Kernregistraties (KRO, KRI, KRP);
- > Ontwikkeling van Architectuur (de VeRA Online) en alle facetten die daarbij horen;
- > Ontwikkeling van een informatieplattegrond zodat veiligheidsregio's inzicht krijgen in het informatielandschap en de informatiestromen;

- > Inrichten van een gegevenswoordenboek voor de veiligheidsregio's met het doel te harmoniseren.

4 Aanpak

4.1 Veranderstrategie

Aan het eind van de looptijd van het vorige programma is er een review uitgevoerd die waardevolle inzichten heeft gegeven voor de aanpak van dit nieuwe programma. Op basis van de aanbevelingen is voor het nieuwe programma een veranderstrategie opgesteld. Inhoudelijk gaan we nagenoeg met dezelfde thema's aan de slag, maar wel met een bijgestelde aanpak. Op hoofdlijnen is deze aanpak:

- > Het programma beschrijft de langetermijndoelen en in de projectplannen staan de (tussen- en eind)resultaten per jaar. Dit is een meer agile werkwijze ten opzichte van het vorige programma, die beter aansluit bij de hoge snelheid van ontwikkelingen op IV-gebied;
- > We prioriteren aan de hand van de doelen en een aantal principes, zie paragraaf 4.6;
- > Ook het vaststellen van een minimaal IV-basisniveau voor veiligheidsregio's biedt kaders om inspanningen vanuit het programma te leveren;
- > Een nulmeting in de vorm van een nieuw, uitgebreid beeld van de stand van zaken van de veiligheidsregio's vormt de basis om resultaten zichtbaar te maken en het succes van het programma te kunnen meten;
- > Batenrealisatie in de regio's vormt een belangrijk onderdeel van het programma. We starten met de borging en implementatie van de resultaten van het Programma IV 2015-2020;
- > Inrichting van het beheer valt binnen de scope van het Programma IV 2020-2025;
- > We stimuleren het werken in coalities, zie paragraaf 4.3;
- > Rollen en verantwoordelijkheden van het programmateam, de IM- en ICT-netwerken en vakgroepen worden herijkt;
- > Portfoliomanagement biedt inzicht in actuele projecten en activiteiten op IV-gebied;
- > We stellen een communicatiestrategie vast en gebruiken aansprekende beeldtaal en communicatiemiddelen om verbinding en herkenbaarheid te creëren.

4.2 Experimenteren om van te leren

We doen onderzoeks- en ontwikkelprojecten en maken daarbij duidelijk onderscheid tussen de twee fasen van een experiment: een proof of concept (is het idee technisch te realiseren) en een pilot (wat betekent de realisatie voor de gebruiker en wat is er nodig om het te realiseren). De RCDV besluit op advies van het POI over de uiteindelijke landelijke invoering van de resultaten van een pilot.

iNowIT is het platform voor innovaties op het gebied van operationele informatievoorziening van de veiligheidsregio's en is onderdeel van dit programma, zodat we kunnen leren van de experimenten die in regio's en bij partners uitgevoerd worden. iNowIT werkt samen met het algemene innovatieprogramma dat het IFV met de veiligheidsregio's uitwerkt. Het doel van innovatie is adaptief te worden op nieuwe technologie en versnelling te creëren in de ontwikkeling van de informatievoorziening.

iNowIT richt zich op de toekomst, tussen de twee en vijf jaar vooruit. Een onderwerp waarvan iNowIT denkt dat het over een jaar of vijf noodzakelijk, nuttig en werkbaar zou kunnen zijn wordt omarmd, onderzocht en gevolgd. Experimenten en onderzoek worden gestimuleerd en aangejaagd. Als het onderwerp rijp genoeg is, dan verzorgt iNowIT kennisoverdracht naar een bredere doelgroep (congressen of masterclasses) en zet ze activiteiten in gang om verdere (door)ontwikkelprojecten te starten. Er kunnen veel verschillende wielen uitgevonden en beproefd worden. Bij opschaling van een goed idee is samenwerking, verbinding en inzicht nodig. Onderwerpen waarop iNowIT zich nu richt zijn technologisch gedreven ontwikkelingen waaronder 3D geo-informatie, Artificial Intelligence (AI) en sensoren, zoals Internet of Things (IoT). Steeds met focus op de operationele informatievoorziening en het geven van richting in de digitale toekomst.

4.3 Werken in coalities

Veiligheidsregio's werken in coalities aan die onderdelen van het Programma IV waar zij met een groep van regio's grote behoefte aan hebben en waarvoor het in eerste instantie niet nodig is om het landelijk te organiseren. We werken in het programma daarom samen aan wat we samen nodig hebben, in per onderwerp wisselende samenwerkingsverbanden. Het programma heeft oog voor de mogelijkheden van de regio's en zorgt voor draagvlak bij degenen die niet actief mee (kunnen) doen. Dit gaat niet zonder goede afspraken, transparantie (vertrouwen wekken) in belangen en portfoliomanagement (overzicht en samenhang). Deelnemen aan een coalitie is vrijwillig, maar niet vrijblijvend. Coalities verleiden regio's die niet actief meedoen om in het vervolg aan te haken. Als je meedoet mag je ook meebeslissen.

Regio's die op hetzelfde moment dezelfde behoefte op IV-gebied hebben, kunnen met een coalitie een versnelling realiseren in hun ontwikkeltraject. Door samenwerking in een coalitie kan beter worden ingespeeld op actuele (landelijke) ontwikkelingen en urgente vragen vanuit de regio's. Vragen over de schaalbaarheid van de oplossing zijn onderdeel van de verkenning. Afhankelijk van de opzet kunnen coalities ondersteund worden vanuit het IFV. De aard en omvang van het coalitieproject bepalen welke ondersteuning nodig is en geleverd kan worden. Hiervoor is een procesbeschrijving opgesteld waarin onder andere de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn beschreven van de verschillende actoren.

Coalitieprojecten worden gedragen door de deelnemende regio's. Ondersteuning vanuit het IFV bij de organisatie en uitvoering van coalitieprojecten, die bijdragen aan de doelen van programma, kan bijvoorbeeld bestaan uit administratieve werkzaamheden, schrijven van (communicatie)plannen, kennisdeling met de IM-community² en andere stakeholders, en advies op architectuur- of beheervraagstukken. Het samenwerken in coalities is voor veel regio's en ook voor het IFV een nieuwe werkwijze, waarbij er veel geleerd zal worden van de eerste coalitieprojecten. De aanpak voor het opstarten van coalitieprojecten zal worden uitgewerkt en op basis van voortschrijdend inzicht worden aangepast.

² Dit is een groep op de digitale samenwerkingsomgeving georganiseerd door het IFV, waaraan alle betrokkenen en geïnteresseerde IM-medewerkers uit veiligheidsregio's deelnemen.

4.4 Borging, implementatie en batenrealisatie

Het Programma IV 2015-2020 heeft voor een groot deel de basisvoorziening IV voor de veiligheidsregio's ontwikkeld en in beheer gegeven. Op onderdelen is doorontwikkeling en afhechting nodig. De eerste activiteiten van het Programma IV 2020-2025 zijn gericht op de batenrealisatie in de regio's van het Programma IV 2015-2020:

- > Het ICT-Verkeersplein wordt 25x aangesloten en geëvalueerd. Hierop wordt IAM (Identity & Acces Management) ingericht en er worden koppelingen met andere netwerken gerealiseerd (ook mobiel);
- > De actuele informatie koppelingen (servicebusproject: "koppelvlak voor partners in veiligheid") worden verder op orde gebracht. In 2020 is er besluitvorming over de financiering van het beheer. Het invoeren in veiligheidsregio's wordt ondersteund;
- > De geprioriteerde kernregistraties worden verder afgerond (in de veiligheidsregio's ingevoerd en bij het IFV in beheer gegeven en beschikbaar gesteld);
- > Veiligheidsregio's worden aangesloten op de landelijke datavoorziening BI. Hierover volgt nog besluitvorming over de financiering van het beheer;
- > Gebruiken (en promoten) van het Gegevenswoordenboek, VeRA-online en de Softwarecatalogus;
- > De ISAC inrichten. Het besluit om dit te gaan doen is al genomen. In 2020 wordt er over het instellingsbesluit van de ISAC voor veiligheidsregio's besloten.

De baten die hiermee gerealiseerd kunnen worden zijn afhankelijk van de wijze waarop het systeem wordt ingericht, van de werkwijze die met het systeem ondersteund wordt en van de kennis en handelingsbekwaamheid van de gebruikers. Het programma levert de systemen inclusief ondersteuning voor wat er in de veiligheidsregio nodig kan zijn om de baten die bedoeld zijn ook daadwerkelijk te realiseren.

De eerste stap is zichtbaarheid van producten en diensten die de afgelopen jaren zijn ontwikkeld en gerealiseerd. De precieze acties werken we uit in een communicatieplan, waarbij we specifieke doelgroepen onderscheiden, zodat communicatie gericht plaatsvindt. De basis is een landingspagina op de website van het IFV waar bijbehorende documenten en ander informatiemateriaal, bijvoorbeeld instructievideo's, kunnen worden teruggevonden en geraadpleegd.

Parallel aan dit traject starten we met een I-scan per veiligheidsregio, wat een breed beeld oplevert van hoe de veiligheidsregio's ervoor staan wat betreft de organisatiegraad van de informatievoorziening. Door het analyseren van de resultaten van deze I-scan en individuele gesprekken met de veiligheidsregio kan bepaald worden welke volgende stap een veiligheidsregio kan zetten om door te groeien. Afhankelijk van de behoefte en de hulpvraag van de veiligheidsregio kan bepaald worden op welke wijze deze veiligheidsregio het beste verder geholpen kan worden, bijvoorbeeld met ondersteuningsteams of door het koppelen aan een buddyregio. Dit wordt nader uitgewerkt.

Vervolgens richten we een continu proces in waarmee we behoeftestelling en betrokkenheid van veiligheidsregio's en implementatie van resultaten in veiligheidsregio's borgen. Daarbij stellen we een jaarlijkse rapportage voor om de voortgang van regionale implementaties in beeld te brengen. Hiermee sluiten we aan bij de visie van het programma om met landelijke voorzieningen en aansluiting bij regionale toepassingen de fysieke veiligheidswereld met de digitale wereld te verbinden.

4.5 Communicatiestrategie

De communicatie richt zich in eerste instantie op de 'oogst' van de afgelopen jaren (één van de aanbevelingen uit de evaluatie van het vorige Programma IV). De zichtbaarheid van de producten en diensten van(uit) het programma staat daarbij centraal. Waar tot nu toe de overlegtafels en netwerkoeverleggen binnen het programma de voornaamste doelgroepen waren, richten we ons de komende jaren ook op de (eind)gebruiker. De communicatiedoelen zijn zichtbaarheid en verbinding.

Om het, in de review benoemde, verschil 'in taal van het programma/IV-medewerkers en de business/eindgebruikers' te overbruggen, laten we het verhaal ook door anderen vertellen. Deze 'neutrale' ambassadeurs zijn landelijk of regionaal de gezichten van het programma, zijn charismatisch en winnen makkelijk het vertrouwen van de doelgroep. Zij worden in hun rol ondersteund met communicatiemiddelen, afgestemd op de doelgroep en met aansprekende beelden. Daarbij zetten we casussen en userstories centraal om het verhaal herkenbaar en dichtbij te brengen. Inhoudelijke experts en eindgebruikers leveren dan ook waardevolle input voor de communicatie. Communicatie levert op deze manier een bijdrage aan de visie van het programma; de fysieke met de digitale wereld verbinden. De communicatiestrategie is in een apart document verder uitgewerkt.

4.6 Sturingsprincipes

De hieronder opgesomde principes zijn randvoorwaarden en uitgangspunten voor het nieuwe Programma Informatievoorziening voor de veiligheidsregio's. En meer nog dan dat zijn het de principes die het POI kan vaststellen voor de uitvoering van het programma en waarlangs keuzes en prioritering (voorgelegd en) gemaakt kunnen worden. Het zijn zowel principes voor de opzet van het programma alsmede de invulling daarvan met projecten en andere activiteiten, een leidraad en toetsingskader.

Beginnen met het einde voor ogen, werken aan doelmatige batenrealisatie

Informatievoorziening is een middel, geen doel op zichzelf. We gaan geen resultaten opleveren als niet vooraf duidelijk is hoe we hier baten van kunnen realiseren. We maken daarom vooraf duidelijk wie er met de resultaten aan de slag moet om de baten te realiseren. Kosten-batenafwegingen zijn daarbij een instrument voor de keuzes die gemaakt worden. De projectopdracht bevat daarom een business case. De realisatie van de uiteindelijke baten krijgt vorm in een "beheer- en implementatieplan" per project/opgave. Zo'n plan kan niet gemaakt worden als er eerst nog een beproeving van de techniek of werkwijze gemaakt moet worden. We faseren ontwikkelprojecten daarom in "Proofs of Concept" en "Pilots", zoals de Architectuurboard dit heeft beschreven. Het borgings- en implementatieplan hoort bij de oplevering van de resultaten van de pilot.

Waardecreatie klinkt door in het resultaat

We stellen doelen met focus op de outcome, de baten voor de veiligheidsregio's. We werken hierbij onder meer met userstories om vanuit het perspectief van de eindgebruiker de voordelen van het programma te duiden. Userstories zijn vormgegeven als: Als een [gebruiker] wil ik [taak], zodat ik [doelstellingen] kan realiseren. Deze worden gekoppeld aan resultaten van het Programma IV.

Standaarden voor kwaliteitsverbetering en borging

Standaarden kunnen nodig zijn om verschillende redenen: om dataverzamelen op nationaal niveau te vereenvoudigen, om functionaliteit door verschillende applicaties te kunnen laten leveren (en zo de leveranciersmarkt te stimuleren), om “data te laten stromen” en om duidelijk te krijgen dat we uiteindelijk naar hetzelfde plaatje zitten te kijken. Standaarden die ontwikkeld worden kennen een duidelijk gebruiksdoel en er wordt vooraf afgesproken op welke wijze en op welke termijn er verwacht wordt dat de standaard ingevoerd wordt. Een vastgestelde en ingevoerde standaard wordt in beheer gegeven bij het IFV, waarbij dit beheer inhoudelijk wordt aangestuurd door een standaardisatiecommissie met vertegenwoordigers uit de veiligheidsregio's.

Agile werken: een brug bouwen en er tegelijkertijd al over lopen

Als we van A naar B willen dan gedragen we ons alsof we al bij B zijn, zo snel mogelijk laten zien van wat de uiteindelijke resultaten worden. Geen lange studies om 100% zekerheid te garanderen voor we gaan bouwen. Veel van de resultaten uit het huidige programma zijn nu al bruikbaar. IV-projecten leveren kortcyclische resultaten op. Dit stelt eisen aan de voorbereiding van een project, het vooronderzoek. Hierdoor is bij de start duidelijker wat er aan het eind wordt opgeleverd.

Onder architectuur (VeRA) ontwikkelen en verantwoordelijkheid nemen voor de dataverwerkingen

We maken PSA's (Project Start Architectuur) en DPIA's (Data Privacy Impact Analysis). Die worden getoetst en vastgesteld voordat het project start. Datakwaliteit wordt essentieel voor het behalen van de doelen van het Programma IV. We hebben oog voor de samenhang en ethische vraagstukken bij het gebruik van data.

Oog voor de binnen- en buitenwereld

Er wordt voor het programma als geheel en voor ieder project afzonderlijk nagegaan wie de stakeholders zijn en van welke andere organisatie/sector geleerd kan worden. Bij elk project wordt aandacht besteed aan mogelijke samenhang met projecten/programma's binnen en buiten de veiligheidsregio's.

Het Programma IV en bijbehorende portfolio (inclusief de voortgang van projecten) is transparant voor iedereen werkzaam bij de veiligheidsregio's.

5 Besturing en organisatie

5.1 Opdrachtgever en opdrachtnemer

5.1.1 Opdrachtgever

Het programma is van en voor de veiligheidsregio's. Het Veiligheidsberaad treedt namens de veiligheidsregio's op als bestuurlijk opdrachtgever voor dit programma. De financiering voor het programma is opgenomen in het jaarplan en het jaarverslag van het IFV. De portefeuillehouder Informatievoorziening van het Veiligheidsberaad ziet toe op de uitvoering van het programma.

Het eigenaarschap van het realiseren van de regionale baten ligt bij iedere individuele veiligheidsregio. Projecten hebben een eigenaar van de businesscase van het project. Dit kan een specifieke gebruikersgroep zijn, een programmaraad of een managementraad. Iedere programmaraad in de samenwerkingsstructuur van de veiligheidsregio's is gevraagd om een portefeuillehouder informatievoorziening te benoemen die de linking pin kan zijn voor het invullen van dit eigenaarschap van de specifieke programmaraad.

Het programmaoverleg informatievoorziening (POI) is gedelegeerd opdrachtgever. Het POI bestaat uit de CIO Veiligheidsregio's (voorzitter POI) en gemandateerde leden namens de managementraden. Het POI stuurt op de uitvoering van het programma, onder meer door projectplannen te accorderen en decharge te verlenen aan projectleiders. De leden van het POI verzorgen de benodigde besluitvorming over (resultaten van) het programma en de projecten in de managementraden die zij in het POI vertegenwoordigen. Het POI ziet erop toe dat verschillende geledingen van de veiligheidsregio's maximale invloed hebben op inhoudelijk uitwerking van de onderdelen van het programma.

De leden van het POI worden geadviseerd door de voorzitter van de regiegroep Netcentrisch werken, de voorzitters van de netwerken Informatiemanagement, ICT en Meldkamerdomein en de voorzitter van de Architectuurboard. Een speciale adviesrol is weggelegd voor de vertegenwoordiger van het overleg van directeuren bedrijfsvoering van de veiligheidsregio's. Het POI kent een instellingsbesluit uit 2015 dat in 2020 herzien wordt.

5.1.2 Opdrachtnemer

Het IFV is opdrachtnemer. De directie van het IFV draagt zorg voor de uitvoering van het programma, vanuit een faciliterende en coördinerende rol. De uitvoering vindt zoveel als mogelijk plaats in coproductie met de veiligheidsregio's. De bijdrage van het IFV kan per project of vraagstelling verschillen. Naast het organiseren en uitvoeren van projecten zal het IFV ook andere activiteiten ten behoeve van dit programma op zich nemen, zoals:

- > Ondersteuning van de regie en coördinatie op het programmaplan (ondersteuning POI en uitvoering portfoliomanagement);
- > Signaleren van landelijke ontwikkelingen en vragenstukken op het gebied van IV;
- > Proactief richtlijnen verstrekken, bijvoorbeeld over AVG/Omgevingswet-DSO;
- > Ondersteunen van de netwerken en de coalitievorming;
- > Zorgen voor kennisdeling/uitwisseling en communicatie over het programma.

5.2 Programmasturing

Het IFV heeft een programmamanager aangesteld die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het programma. De programmamanager legt verantwoording af aan het POI over de begroting, besteding, plannen en resultaten van de activiteiten. Voor grotere projecten kan het POI besluiten om een separate stuurgroep in te richten. De voorzitter van deze stuurgroep verzorgt dan – ondersteund door de programmamanager – de verantwoording aan het POI.

5.3 Samenwerkingsrollen

De relatie tussen het IFV en de veiligheidsregio's kent verschillende dimensies. Het IFV is naast opdrachtnemer voor het programma ook beheerder en eigenaar van informatiesystemen en biedt ook ondersteuning bij de beleidsvorming en vraagarticulatie door de veiligheidsregio's. Veiligheidsregio's werken onderling ook in verschillende rollen samen. Ze delen kennis en kunde met elkaar, werken samen aan producten en adviseren op landelijk beleid en projecten.

Veiligheidsregio's beseffen dat ze eigenaar zijn van dit programmaplan en helpen het IFV daarom (in de verschillende rollen) bij het opleveren van producten. De invulling hiervan wordt voor de start van een project duidelijk gemaakt. Veiligheidsregio's zijn uiteindelijk verantwoordelijk voor het implementeren en gebruiken van de resultaten, waardoor de baten in de veiligheidsregio worden gerealiseerd. In projectmanagementtermen zijn veiligheidsregio's dus gezamenlijk de eigenaar van de businesscase van een project. Hieraan vooraf gaat uiteraard besluitvorming van het management van de veiligheidsregio's. Het is belangrijk dat er bij de start van een project voldoende bijdrage wordt geleverd vanuit de veiligheidsregio's om de resultaten passend te maken, zodat de besluitvorming over de invoering vanzelfsprekend is. Het IFV en de veiligheidsregio's zetten zich gezamenlijk in om dit samenwerkingsproces optimaal te laten verlopen.

6 Middelen

6.1 Financieel

Voor het Programma IV is er een jaarlijks ontwikkelbudget beschikbaar van € 500.000,= gefinancierd uit de wettelijke taken van het IFV (artikel 68 Wvr). Deze middelen zijn bedoeld voor de activiteiten (onderzoek, kennisontwikkeling, ontwikkelprojecten, e.d.) die nodig zijn voor het concreet invulling geven aan de beschreven programmadoelen. Het IFV is als opdrachtnemer verantwoordelijk voor de rechtmatige besteding van dit budget. Het POI is namens de opdrachtgever verantwoordelijk voor de doelmatige besteding van dit budget en stelt hiervoor dit programmaplan, de jaarplanningen en de projectplannen vast. De toekenning van dit budget aan (coalitie)projecten gebeurt middels een projectopdracht, waarbij de doelen van het programma en de sturingsprincipes die in dit document beschreven zijn, gehanteerd worden bij het besluit.

6.2 Financiering van beheer

Innovatie- en ontwikkelprojecten leiden nagenoeg altijd tot voorzieningen die in beheer genomen moeten worden. Dit betreft echter verschillende vormen en kan op verschillende plekken terecht komen. Er wordt onderscheid gemaakt in beheer van kennis en beheer van informatiesystemen.

Beheer kennis

Opgeleverde kennisdocumenten en standaarden worden in beheer gegeven bij het IFV (wettelijke taak beheer kennisdocumenten). Het beheer van kennisdeling en verdere kennisontwikkeling wordt ingevuld door (nieuwe) samenwerkingsverbanden van de veiligheidsregio's. Zo is voor het speerpunt informatieveiligheid in het oude programma een vakgroep met experts ingericht die nu door ontwikkelt naar een kennisnetwerk.

Beheer informatiesystemen

Het IFV beheert momenteel voor de veiligheidsregio's zeven informatiesystemen. In de bijlage is een overzicht hiervan opgenomen. De financiering van dit beheer is terug te vinden in het jaarplan van het IFV, de jaarplannen voor de beheeractiviteiten worden jaarlijks aan het POI voorgelegd voor een inhoudelijke toetsing en ter vaststelling.

Indien de ontwikkelprojecten uit het Programma Informatievoorziening 2020-2025 leiden tot nieuwe landelijke informatiesystemen die in beheer genomen worden door het IFV dan vindt hier separate besluitvorming door de managementraden over plaats. Om het beheer goed te regelen is gezamenlijke financiering nodig. Dit dient tijdig voorbereid te worden, zodat er geen hiaat ontstaat tussen de ontwikkel- en beheerfase van een informatiesysteem.

7 Bijlagen

7.1 Belangrijkste gebruikte bronnen

- > Ontwikkelagenda Veiligheidsregio's 2019-2020
- > Uitvoeringsagenda Brandweezorg
- > Rapport Rode draden visitaties 2014-2018
- > RDVR Whitepaper digitale ontwrichting en cyber
- > Bestuurlijk routeboek digitale ontwrichting
- > Rapportage Delta Review
- > Regionale IV beleidsplannen
- > Jaarplan 2020 IFV
- > Rapport Risico's voor de toekomst
- > IFV rapport Verbindingen tussen werelden
- > Nederlandse digitaliseringsstrategie

7.2 Aanzet resultatenplanning

Het programma beschrijft de doelen, resultaten worden in de projecten beschreven. Het POI stuurt op de resultaten van deze projecten. Jaarlijks wordt de resultatenplanning bijgewerkt en aangevuld. Op basis van de behoefte, behaalde resultaten en voortschrijdend inzicht. Om een eerste indruk te geven van de resultaten van het programma in de eerste fase is in deze bijlage opgenomen wat nu de plannen zijn om verder uit te gaan werken.

7.2.1 Informatiegestuurd werken

Resultaat	Toelichting
Virtuele Assistent beproefd en geschikt om in te voeren	Coalitie van veiligheidsregio's VNOG, VRU, VRF met iNowIT en IFV. Toepassing van kunstmatige intelligentie in een PoC om verschillende bronnen snel te raadplegen op voor de crisisafhandeling relevante informatie.
Risicomonitor beproefd	Coalitie van LOCC, IFV, VRU en VRMWB. Samenhangend geografische beeld van verschillende bronnen dat inzicht geeft in de stapeling van risico's.
Uitwerking Zicht op de Wijk	Samenwerking GGD-GHOR NL. Inzicht in verminderd zelfredzamen in thussituaties.

Daarnaast worden er vanuit de vakgroep BI potentiële coalities uitgewerkt:

- > Dashboard vrijwilligheid en paraatheid;
- > Vervolg op de slimme vragenlijst t.b.v. TBO-data;
- > Ontwikkeling van een normenkader voor Dashboards, rekenmodellen etc.

7.2.2 Continuïteit

Resultaat	Toelichting
ISAC operationeel met 26 leden	Vanuit de vakgroep Informatieveiligheid wordt door enkele veiligheidsregio's gestart met de inrichting van een ISAC (Information Sharing and Analysis Centre). Alle regio's en het IFV gaan deelnemen.
Doorontwikkelde ISAC	Na de inrichting van het ISAC wordt er gericht op doorontwikkeling en maturity.
Inzicht in de staat van de informatieveiligheid	Na de eindrapportage van de collegiale toetsing wordt een staat van de informatieveiligheid ontwikkeld waarin gezamenlijk kan worden geleerd aan de hand van resultaten uit de eerdere toetsingen.
Inzicht in de gevolgen van de BIO op het huidige beleid	Onderzoek naar de gevolgen van een wijziging van de BIG naar de BIO (overheid) op ons huidige beleid.

7.2.3 Samenwerken in ketens en netwerken

Resultaat	Toelichting
Platform met partners ingericht met één ingang ten behoeve van kennisdeling	Voor bijv. RWS, politie, bevolkingszorg. We willen weten wat er speelt, welke expertise er in de veiligheidsregio's beschikbaar is. Onderlinge communicatie verloopt via dit platform.
Proces vraagarticulatie van de regio ingericht, duidelijkheid over de behoeftestelling	Continu proces waarbij het IFV als kennismakelaar het land in gaat om de informatiebehoefte op te halen op dit thema en deze door te vertalen in projecten.
Modelafspraken gemaakt (technisch en organisatorisch) met partners	Om gegevens uit te kunnen wisselen moeten er goede afspraken en standaarden worden vastgelegd in convenanten.
Kernregistratie Zaak opgeleverd	Uitwerking van deze kernregistratie die belangrijk is i.v.m. de implementatie van de Omgevingswet.
Product Diensten Catalogus en Zaak Type Catalogus uitgewerkt	In het kader van de ambitie van de veiligheidsregio's op de invoering van de Omgevingswet worden deze producten uitgewerkt, daarna zal implementatie en gebruik moeten plaatsvinden.

7.2.4 Grondplaat (robuuste basisvoorziening)

Resultaat	Toelichting
Nieuw IV-beeld van de veiligheidsregio's opgesteld	Inzicht in de stand van zaken van de IV-ontwikkeling in de veiligheidsregio's, om op basis daarvan gericht te gaan werken aan de realisatie van de regionale baten van de landelijke voorzieningen.
Domeinarchitecturen voor meldkamerfunctie VR en crisisbeheersing opgesteld	Toevoeging aan VeRA, uitvoering onder aansturing van de Architectuurboard. Hiermee kunnen betere keuzes gemaakt worden bij het uitwerken van informatievoorziening voor crisisbeheersing en de meldkamerfunctie voor brandweer en multi-opscaling.

Deelarchitectuur Beveiliging en Privacy opgesteld	De Architectuurboard neemt het voortouw in het opstellen van de VeRA deelarchitectuur Beveiliging en Privacy met ondersteuning van de vakgroep Informatieveiligheid.
Architectuurprincipes voor de grondplaat herzien en in gebruik genomen	Samen met de business werken aan een set van realisatieprincipes, conform de werkwijze van Common Ground, onder aansturing van de Architectuurboard.
Katern Omgevingswet opgeleverd	De Architectuurboard werkt mee aan het opstellen van een Katern Omgevingswet.
Resultaten project Koppelvlakken voor partners in beheer gegeven	Implementatieproject dat moet leiden tot gebruik in de veiligheidsregio's, in beheer nemen van de voorziening en opzet voor verdere uitbreidingen.
Doorontwikkelde bedrijfsobjecten	De bedrijfsobjecten verder uitwerken ten behoeve van de informatie-architectuur (BIV-classificaties) en informatieveiligheid, en dit verder door ontwikkelen door de implementatie van de informatieplattegrond. De BIV-classificaties worden uitgewerkt met de vakgroep Informatieveiligheid.
Vooronderzoek missiekritisch mobiel breedband uitgevoerd	Vorbereiding op de vervanging van het C2000-netwerk met een mobiel breedband systeem. In samenwerking met JenV en de andere disciplines.
Bekendheid VeRA Online en het gebruik ervan verbeterd	De Architectuurboard gaat werken aan communicatieproducten voor een bredere doelgroep binnen de veiligheidsregio's. Dit om de voordelen van het werken onder architectuur te benadrukken en om de 'grondplaat' verder te communiceren.

7.3 Beheerde informatiesystemen bij het IFV

System	Oorsprong
SIS Informatiesysteem	Besluitvorming Managementraad Bevolkingszorg
ELO	Besluitvorming Raad van Brandweer Commandanten
NCW/LCMS	Besluitvorming Veiligheidsberaad
Geo4OOV	Resultaat Programma IV 2015-2020
Gegevensboek Veiligheidsregio's	Resultaat Programma IV 2015-2020
Softwarecatalogus	Resultaat Programma IV 2015-2020
ICT-Verkeersplein	Resultaat Programma IV 2015-2020
Landelijk BI-voorziening	Resultaat Programma IV 2015-2020
Koppelvlakken voor partners in veiligheid	Resultaat Programma IV 2015-2020